

mo
G R O E P

Jeugdzorg

Admiraal Helfrichlaan 1, Postbus 3332, 3502 GH Utrecht
Tel 030 - 298 34 34, Fax 030 - 298 34 37, www.mogroep.nl

De Maatschappelijk Ondernemers Groep is de brancheorganisatie van Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, Jeugdzorg en Kinderopvang.

**Naar integrale
jeugdzorg**

Inhoud

Naar integrale jeugdzorg

Inleiding	4
Doel van de jeugdzorg	5
Uitgangspunten	5
Vertaling naar de praktijk	6
Randvoorwaarden	9

Inleiding

Vrijwel alle facetten van de jeugdzorg zijn de laatste jaren uitvoerig onderzocht. In de rapporten die zijn verschenen wordt vaak gesteld dat er sinds de invoering van de Wet op de jeugdzorg veel verbeterd is, maar dat een aantal knelpunten nog wacht op een oplossing. Het streven naar verbetering ligt ten grondslag aan de kabinetsvisie over de toekomst van de jeugdzorg, die begin 2010 wordt verwacht. Deze visie betreft meer zaken dan alleen het stelsel van de jeugdzorg. De oorzaken van de jarenlang stijgende zorgvraag van jongeren zullen hierin een centraal thema zijn, evenals het versterken van de eigen kracht van gezinnen. Wij, de branche Jeugdzorg verenigd binnen MOgroep Jeugdzorg, onderstrepen het belang van een brede maatschappelijke en politieke discussie over deze thema's en zullen daar actief aan bijdragen. Echter, in dit stuk beperken wij ons tot het beschrijven van de wijze waarop kinderen met een zorgvraag op de beste manier geholpen worden en waarbij de kwaliteit van dienstverlening stijgt, evenals de efficiency.

Wij zijn van mening dat de focus van de jeugdzorg dient te liggen op het aanbieden en verlenen van integrale én tijdige zorg.

Daarom stellen wij wijzigingen voor. Het bestaande stelsel is echter niet bij voorbaat overboord gegooid. Goede elementen zijn behouden en waar mogelijk aangescherpt en vereenvoudigd. Door het behoud van deze elementen gaan gedane investeringen in verbetertrajecten niet verloren.

Wanneer kinderen en opvoeders hulp nodig hebben bij opvoed- of opgroei problemen hebben zij een ongedeelde zorgvraag. De zorg voor jeugd dient zo georganiseerd te zijn dat de ongedeelde zorgvraag van kinderen en opvoeders één integraal antwoord krijgt.

Doel van de jeugdzorg

Volwaardige participatie van het kind met (ernstige) opvoed- en opgroei problemen in de maatschappij zien wij als het uiteindelijke doel van de jeugdzorg. Deze doelstelling is geen exclusief eigendom van de jeugdzorg. Wij willen samenwerken met vele andere organisaties aan deze doelstelling. Hieruit vloeit logischerwijs voort dat er behoefte is aan laagdrempelige én niet vrijblijvende samenwerking met sectoren die zich met jongeren en hun opvoeders bezighouden, zowel bij de lokale of 1e lijnsvoorzieningen (bijvoorbeeld Centra voor Jeugd en Gezin, Zorg Advies Teams, Consultatiebureaus, schoolmaatschappelijk werk), als bij de 2e lijnsvoorzieningen (speciaal onderwijs, jeugd GGZ, jeugd LVG en volwassenenzorg). Ook verbanden met Justitie en organisaties op het gebied van wonen en arbeidsmarkt zijn van belang. Bij deze samenwerking tussen organisaties en sectoren staat totstandkomen van een integrale aanpak voorop.

Kinderen en opvoeders met opvoed- en opgroei problemen worden integraal begeleid totdat maximaal haalbare participatie in de maatschappij bereikt is op basis van één kind, één gezin, één plan.

Problemen van jeugdigen kunnen al op zeer jonge leeftijd beginnen en stoppen niet als bij toverslag op 18 jarige leeftijd. Vaak is participatie niet of onvoldoende bereikt op deze leeftijd. De oplossing is eenvoudig: wij begeleiden jongeren tot participatie bereikt is, ongeacht of de leeftijdsgrens van 18 jaar hiermee overschreden wordt. De leeftijdsgrens voor jeugdzorg komt te liggen op 23 jaar, met uitloop naar 27 jaar (conform de leeftijdsgrens voor Wajong). Mocht volwaardige participatie van de jongere nog steeds niet tot de mogelijkheden behoren of is er sprake van een chronische zorgvraag, dan zorgt de jeugdzorg voor een goede overdracht naar de benodigde (volwassenen)zorg.

Uitgangspunten

Bij het formuleren van onze opvatting over het stelsel hebben wij een aantal uitgangspunten gedefinieerd:

- Opvoeders zijn op de eerste plaats verantwoordelijk voor het opvoeden en opgroeien van kinderen. Het is daarom van groot belang dat vanuit de jeugdzorg zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de eigen kracht van het gezinssysteem en/of sociale netwerk rond het kind.
- Hulp wordt bij voorkeur geboden op en rond plaatsen waar kinderen en opvoeders al vaak komen: kinderopvang, school, consultatiebureau, huisarts etc.
- Het belang van vroegsignalering en vroeginterventie wordt door ons onderstreept.
- Jeugdzorg is er voor alle kinderen met (ernstige) opvoed- of opgroei problemen, dus voor zowel jonge kinderen als voor oudere kinderen.
- Hulpverlening aan jongeren en gezinnen dient één aaneensluitend traject te zijn (één kind, één gezin, één plan) vanuit alle levensdomeinen. Jeugdigen en opvoeders mogen in de samenhang en continuïteit van zorg geen hinder ondervinden van het stelsel. De overgang van lokale of 1e lijnsvoorzieningen naar 2e lijnsvoorzieningen en tussen verschillende vormen van zorg dient vloeiend te zijn.
- Veranderingen aan het stelsel dienen verbeteringen te zijn, voor zowel opvoeders en kinderen met een hulpvraag als voor de instanties en professionals die de zorg verlenen.

Vertaling naar de praktijk

Op basis van de genoemde uitgangspunten en doelstelling hebben wij als branche Jeugdzorg een visie ontwikkeld over hoe de zorg voor kinderen en jongeren optimaal ingericht kan worden, waarbij recht wordt gedaan aan de toegevoegde waarde en expertise van verschillende disciplines en sectoren.

Zorg voor jeugdigen op lokaal niveau

Kinderen en opvoeders met vragen en problemen rond opgroeien en opvoeden worden als eerste geholpen door lokale of 1e lijnsvoorzieningen, zoals de Centra voor Jeugd & Gezin, consultatiebureaus en schoolmaatschappelijk werk. Soms is gespecialiseerde hulp nodig. Wanneer kinderen behoren tot de afgebakende doelgroep van Bureau Jeugdzorg wordt daar door de lokale of 1e lijnsvoorziening een zorgmelding gedaan. Voor de groep kinderen die zorg nodig hebben, maar waarbij de aard en ernst van hun problematiek buiten de afgebakende doelgroepdefinitie van BJZ valt, is de gang langs Bureau Jeugdzorg niet nodig. Zij worden doorverwezen naar het jeugdzorgaanbod.

Het spreekt voor zich dat medewerkers van het jeugdzorgaanbod en/of Bureau Jeugdzorg actief verbonden zijn met de lokale of 1e lijnsvoorzieningen, bijvoorbeeld door middel van 'voorpostfunctionarissen' of als 'back office.'

Door de lokale of 1e lijnsvoorzieningen wordt, wanneer de eigen mogelijkheden van hulpverlening zijn uitgeput, de afweging gemaakt of de jeugdige wordt doorverwezen naar het gespecialiseerde jeugdzorgaanbod of dat de jeugdige behoort tot de afgebakende doelgroep van Bureau Jeugdzorg. In sommige gevallen zal immers direct doorverwijzen naar het zorgaanbod of ingrijpen van Bureau Jeugdzorg noodzakelijk zijn.

De organisatie van de gespecialiseerde hulp

Bureau Jeugdzorg 'Nieuwe Stijl'

Bureau Jeugdzorg richt zich in het verbeterde stelsel op een afgebakende doelgroep, namelijk kinderen met ernstige opvoed- en opgroei problemen waarbij het gezin niet in staat is zelfstandig zorg te zoeken ('niet kunnen') of zorgmijdend gedrag vertoont ('niet willen'). Het betreft hier kinderen die ernstig in hun ontwikkeling en veiligheid worden bedreigd. Kenmerken van deze doelgroep zijn onder andere multi-probleem situaties, kindermishandeling en zware, meervoudige problematiek. Bureau Jeugdzorg draagt zorg voor deze groep in zowel het vrijwillige als gedwongen kader. In het vrijwillige kader is bij deze doelgroep vaak het vooruitzicht van een juridische maatregel noodzakelijk om hulpverlening adequaat te kunnen vormgeven. Hierbij is dus nog geen sprake van een juridische maatregel. In de jeugdbescherming en jeugdreclassering is wel sprake van een juridische maatregel. De vereniging van vrijwillige en gedwongen hulpverlening binnen Bureau Jeugdzorg sluit aan bij ons principiële standpunt dat deze twee nauw verbonden horen te zijn, zodat snel tussen de kaders geschakeld kan worden. De positionering van de jeugdreclassering binnen Bureau Jeugdzorg vloeit voort uit de aard van het Nederlandse jeugdstrafrecht. Dit kenmerkt zich door een pedagogisch karakter: opvoeding naast correctie, hulpverlening naast ingrijpen.

Voor zijn doelgroep treedt BJZ op als onafhankelijk belangenbehartiger van het kind, onafhankelijk van de zorgaanbieders en waar nodig onafhankelijk van de opvoeders.

Twee belangrijke kenmerken van Bureau Jeugdzorg 'Nieuwe Stijl':

- Het indicatiebesluit blijft maar in beperkte vorm behouden: het beschrijft alleen de doelen voor het zorgaanbod, waarop BJZ kan sturen. Dit kan echter alleen gerealiseerd worden in samenhang met integraal zorgaanbod (jeugdzorg, jeugd LVG, jeugd GGZ). De aard en inhoud van het indicatiebesluit wordt verontbureaucratiseerd en daarnaast geharmoniseerd met indicatiebesluiten voor het speciaal onderwijs.
- De huidige casemanager, gezinsvoogd of jeugdreclasserder van Bureau Jeugdzorg gaat, conform de maatschappelijke verwachtingen, in het gezin daadwerkelijk hulpverlening. Bureau Jeugdzorg verricht daartoe zorgcoördinatie én indien nodig indicatiestelling én casemanagement voor aanvullende zorg. Deze invulling leidt tot verlaging van de caseload.

Het takenpakket van Bureau Jeugdzorg bevat uiteraard ook nog andere zaken, zoals de crisisdienst en de Kindertelefoon. Ook het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is onderdeel van Bureau Jeugdzorg. Hierbij wordt opgemerkt dat er tussen de onderzoeksfunctie van AMK en de Raad voor de Kinderbescherming overlap van taken bestaat. Dit dient opgelost te worden.

Integraal jeugdzorgaanbod

In het verbeterde stelsel is het jeugdzorgaanbod breder dan alleen Jeugd & Opvoedhulp. Zijn expertise wordt ingezet in samenwerkingsverbanden met instellingen voor jeugd LVG en jeugd GGZ. In de praktijk hebben jongeren vaak hulp nodig vanuit verschillende disciplines. Jongeren moeten niet doorverwezen worden van koker naar koker, maar één vloeiend behandeltraject ontvangen dwars door de verschillende disciplines heen.

Jongeren komen bij het integraal jeugdzorgaanbod terecht via Bureau Jeugdzorg (mét indicatiestelling) of zijn rechtstreeks doorverwezen vanuit de lokale of 1e lijnsvoorzieningen (zonder indicatiestelling). In alle gevallen wordt direct bij binnenkomst de diagnose multidisciplinair gesteld, vanuit de samenwerkende expertise van jeugdzorg, jeugd GGZ en jeugd LVG. Op basis van deze multidisciplinaire diagnostiek wordt één integraal behandelplan opgesteld.

Het integrale jeugdzorgaanbod is een hecht maar flexibel samenwerkingsverband van gespecialiseerde instellingen die ieder vanuit hun eigen expertise de benodigde zorg verlenen, op basis van één integraal behandelplan.

Twee opmerkingen over de relatie tussen zorgaanbod en Bureau Jeugdzorg:

- Mocht bij de zorg voor jeugdigen die direct doorverwezen zijn vanuit de lokale of 1e lijnsvoorzieningen een situatie ontstaan waarbij sprake is van 'niet willen' of 'niet kunnen' (bijvoorbeeld door gebrek aan motivatie voor de noodzakelijke hulp), dan wordt vanuit het jeugdzorgaanbod alsnog Bureau Jeugdzorg ingeschakeld.
- Plaatsing van kinderen door Bureau Jeugdzorg (zoals gedefinieerd in zijn doelgroep) bij het jeugdzorgaanbod moet geborgd zijn. Bureau Jeugdzorg maakt periodiek de zorgbehoefte van zijn doelgroep kenbaar aan jeugdzorgaanbod en zorginkopers, zowel kwalitatief als kwantitatief.

5. Randvoorwaarden

Om het geschetste stelsel te geven, dient aan een aantal randvoorwaarden te zijn voldaan:

- De schaal waarop bestuurlijke, financiële en inhoudelijke verbindingen tussen jeugdzorg, jeugd GGZ en jeugd LVG tot stand worden gebracht is het regionale niveau.
- Om samenwerking tussen jeugdzorg, jeugd LVG en jeugd GGZ te bevorderen is niet zozeer ontkokering van organisaties nodig, maar wel ontkokering van financieringsstromen. Wij zijn van mening dat voor samenwerking en integraal zorgaanbod één financieringsstroom voor deze drie sectoren noodzakelijk is.
- Niet alleen het jeugdzorgaanbod, maar ook Bureau Jeugdzorg en de lokale of 1e lijnsinstanties horen thuis in hetzelfde financieringskader. Hierdoor ontstaat een positieve prikkel voor het inzetten op preventie. Bovendien wordt voorkomen dat de financiële consequentie van noodzakelijke 2e lijnszorg of 3e lijnszorg (gesloten jeugdzorg) wordt doorgeschoven naar een andere organisatie of bestuurslaag. De hoogte van het financieringskader wordt vooraf bepaald, hierdoor is geen sprake van 'open eind financiering.'

Alle organisaties die zich bezighouden met zorg voor jeugd, zowel lokale of 1e lijnsvoorzieningen als 2e en 3e lijnsvoorzieningen, horen in één financieringskader.

- Bij de aansturing van zorg voor jeugdigen dienen zaken als prestatie-indicatoren, outcome en effect een grotere rol te krijgen. Het is van belang dat ontwikkelingen op dit vlak versterkt worden doorgezet. Duidelijk moet zijn wat voor bijdrage verwacht mag worden op het gebied van bijvoorbeeld arbeidsparticipatie en schooluitval.

Ter afsluiting

Een aantal keuzes is niet gemaakt. Wij pleiten voor integrale financiering, maar niet voor één bepaalde financier. Wij pleiten voor een regionale schaalgrootte, maar spreken geen voorkeur uit voor een bepaalde bestuurslaag. Wij hebben de randvoorwaarden geschetst waarbinnen de jeugdzorg in brede zin optimaal kan functioneren. Het maken van de uiteindelijke keuzes laten wij over aan de politiek verantwoordelijken. Een voorwaarde bij het maken van deze keuzes is wel dat het integrale karakter van ons voorstel behouden blijft: in het belang van het kind.

Colofon

Naar integrale jeugdzorg

Uitgave

MOgroep Jeugdzorg
Postbus 3332
3502 GH Utrecht
telefoon: 030 - 298 34 34
fax: 030 - 298 34 37
www.mogroep.nl/jeugdzorg

Vormgeving,

Vormers, Utrecht

Fotografie

Wilbert van Woensel, Amsterdam

De foto's in deze publicatie zijn bedoeld als illustratie. De afgebeelde personen hebben geen directe relatie met het onderwerp.

Prijs

gratis

Bestelwijze

Bij MOgroep Jeugdzorg, per e-mail of via de website, met vermelding van titel en brochurenummer JHVB0100. De publicatie is ook te downloaden.

ISBN 978 90 5568 253 9
NUR 752

Utrecht, oktober 2009

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van MOgroep Jeugdzorg. Bij overname is bronvermelding verplicht.

